

היום נלמד בעזרת ה':

נדרי דף פ

(המשך מעמוד קודם)

למדנו במשנה: נדר שיש בו עינוי נפש הוא 'אם ארחץ' לדעת ת"ק, ורבי יוסי חולק שאין זה עינוי נפש.

הגמרא מבררת איך לשון הנדר באופן כזה?

אילימא דאמרה 'קונם פירות עולם עלי - אם ארחץ': הגמרא מבינה עכשיו שהימנעות מרחיצה אינה ענוי נפש, אמנם הימנעות מאכילת פירות היא עינוי נפש. ואם כן קשה מדוע לת"ק מותר להפר את הנדר הנ"ל, והרי היא יכולה לא להתרחץ ואז תהא מותרת לאכול פירות?

קושיה נוספת: מדוע רבי יוסי אומר 'אין אלו נדרי עינוי נפש', דהיינו רבי יוסי לא חולק על ת"ק בגלל המקרה המסוים של הנדר - שלדעתו אין לחשוש שמא תרחץ ולא תוכל לאכול פירות, כמו שחושש ת"ק - אלא הוא טוען שבאופן עקרוני הימנעות מאכילת פירות אינה עינוי נפש, והרי זהו דבר שלא יתכן?

ואלא דאמרה 'קונם הנאת רחיצה עלי לעולם - אם ארחץ': והגמרא סוברת עכשיו שההימנעות מרחיצה כן נחשבת לעינוי נפש לדעת ת"ק, ואילו רבי יוסי חולק שאין בזה עינוי נפש. ולכן לדעת ת"ק עליו להפר כי ממה נפשך: אם תרחץ הרי תיאסר לרחוץ לעולם ויש בזה עינוי נפש, ואם לא תרחץ הרי כמובן שיש בזה ענוי נפש [אמנם המשנה יכולה לכתוב זאת ללא תנאי דהיינו שנדרי עינוי נפש האומרת 'קונם רחיצה עלי', אך היא כתבה זאת בצורה של תנאי כנ"ל בכדי לחדש שאפילו שהרחיצה הראשונה מותרת - יכול להפר כבר מעכשיו וזה נחשב הפרה של 'עינוי נפש' בגלל שלאחר הרחיצה הראשונה תיאסר ברחיצה לעולם - ר"ן]. ולדעת רבי יוסי לא יפר כי אין בחוסר רחיצה עינוי נפש.

קושיא: אי הכי ליתני: מהלשון של רבי יוסי במשנה 'אין אלו נדרי עינוי נפש' משמע שרק בגלל שהנדר עצמו אין בו עינוי (דהיינו הימנעות מרחיצה: 'קונם הנאת רחיצה

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

עלי לעולם - אם ארחץ') - לכן לא יפר, אבל אם בנדר עצמו היה עיניו נפש (דהיינו הימנעות מפירות: 'קונם הנאת פירות עלי - אם ארחץ') - היה מותר להפר.

וזה אינו נכון, שהרי אפילו שבנדר יש עיניו נפש ('קונם הנאת פירות עלי - אם ארחץ') מכיון שבתנאי אין עיניו נפש ('קונם הנאת פירות עלי - אם ארחץ') אין סיבה שיתיר לה, שהרי יכולה שלא לרחוץ ולא תיאסר בפירות (וכמו שאמרה הגמרא בתחילה), אלא ודאי שלדעת רבי יוסי גם במקרה כזה לא יפר לה בגלל שבתנאי אין עיניו נפש, ואם כן היה על המשנה לכתוב 'רבי יוסי אומר תנא זה אין בו עיניו נפש'?

אלא דאמרה ('קונם) הנאת רחיצה עלי לעולם - אם ארחץ היום': לדעת ת"ק הימנעות מרחיצה יום אחד היא ניוול ויש בה עיניו נפש, ורבי יוסי חולק. לפי זה מיושבת הקושיא הנ"ל, כי בתנאי של ניוול יום אחד אין שום חידוש לומר שאין בו עיניו נפש, ולכן רבי יוסי דיבר על 'הנדר' שאפילו נדר מרחיצה לעולם - אין בו עיניו נפש לדעתו.

קושיא: שנית (= תירצת) אם ארחץ: אך מה תבאר על המקרה השני במשנה 'אם לא ארחץ'?

ואי אפשר לומר גם כאן שאמרה 'קונם הנאת רחיצה עלי לעולם - אם לא ארחץ היום', כי אם כן מדוע להפר לה, שתתרחץ היום ולא תאסר ובדומה להנ"ל?

תירוץ: אמר רב יהודה: את התנאי עשתה 'אם לא ארחץ במי משרה' שהרחיצה בהם היא עיניו נפש.

קושיא: אם כן גם המקרה השני במשנה של קישוט מתפרש קישוט בנפט, והרי אין זה קישוט אלא לכלוך?

תירוץ: אמר רב יהודה אלא דאמרה (כגירסת הר"ן): הגמרא מתרצת את דברי המשנה אם ארחץ, ואם לא ארחץ: ה'אם ארחץ' זהו נדר, אבל ה'אם לא ארחץ' זו שבועה ולא נדר. דהיינו מדובר שאמרה ('קונם) הנאת רחיצה לעולם עלי - אם ארחץ היום' וכמו שהעמידה הגמרא למעלה (הרא"ש גרס 'היום', אך הר"ן לא גרס 'היום'), והוסיפה 'שבועה שלא ארחץ לעולם'. וכמו כן ב'אם אתקשט', 'אם לא אתקשט'.

[ובזה נחלקו ת"ק ורבי יוסי האם מניעת רחיצה היא עיניו נפש או לא. אלא שהמשנה נקטה שתי דוגמאות, לחדש: א. נדר על תנאי אפילו שעדיין לא חל הנדר של העיניו נפש - לדעת ת"ק יכול להפר. ב. ואילו שבועה אפילו שכבר חלה - לדעת רבי יוסי לא יכול להפר כי לדעתו אין בזה עיניו נפש ר"ן].

קושיא: האי אלו נדרים ושבועות: מדוע נקטה המשנה 'ואלו נדרים שהוא מיפרא', היה עליה לומר 'ואלו נדרים ושבועות שהוא מיפרא'?

*

קושיא: **ואמרו רבנן**: וכי חכמים סוברים שיש עיננו נפש אם היא לא רוחצת? והרי למדנו בברייתא במס' יומא - למרות שיום הכיפורים אסור בכל חמשת העינויים, אבל עונש כרת יש רק על אכילה ושתייה ועשיית מלאכה בלבד. ע"כ הברייתא. ואם כשהיא לא רוחצת יש בזה עיננו נפש, א"כ גם על רחיצה ביוה"כ צריך להתחייב כרת (= לפי שהתורה אמרה "כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תִעָנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיקָה" ומי שרחץ ביוה"כ לא התענה וצריך להתחייב כרת).

תירוץ: אמר רבא: אין יוה"כ ונדרים דומים זה לזה, לפי שביוה"כ נאמר "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעָשׂוֹר לַחֲדָשׁ תִּעֲנֶה אֶת נַפְשֵׁיכֶם", דהיינו שהתורה הקפידה על עיננו שניכר באותו היום, וזה עיננו מאכילה ושתייה ולא מרחיצה, שבאשר לא אוכל ולא שותה ביוה"כ הדבר ניכר שמתענה היום, אבל מניעת רחיצה אין העיננו שלה ניכר היום אלא לאחר זמן, ולכן אין כרת על הרוחץ ביוה"כ. לעומת זאת בנדרים נאמר "כָּל נֶדֶר וְכָל שְׁבַעַת אֶסֶר לְעֲנַת נַפְשׁ", דהיינו דבר שמביא לידי עיננו, ואם נדרה שלא לרוחץ למרות שלא מתענה היום אבל זהו דבר שמביא אותה לידי עיננו בעתיד, וא"כ זהו בכלל נדרי עיננו נפש שבעלה יכול להתיר.

ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי: הגמ' מקשה שיש סתירה בדברי רבי יוסי, שבמשנה הוא אמר שבמניעת רחיצה אין עיננו נפש, ואילו בתוספתא משמע שהוא סובר שיש בזה עיננו נפש.

מעין של בני העיר וכו': מעיין היוצא בעיר והוא מספיק רק לשתייה של בני העיר, הרי שחיהם קודמים לאנשים אחרים שאינן מבני העיר ואינם צריכים לתת לאחרים לשותות מהמעין. וכן שתיית בהמתם קודמת לשתיית בהמתם של אחרים אם אין המעיין מספיק לבהמות של כולם. וכן כביסת בגדיהם קודמת לכביסת בגדיהם של אחרים. אבל אם בני אותה העיר צריכים את המעיין רק לכביסה ובני עיר אחרת צריכים אותו לשתייה, הרי ששתיית בני העיר האחרת קודמים לכביסת בני אותה העיר, לפי שבשתייה יש חיי נפש לעומת כביסה שאינה חיי נפש. רבי יוסי אומר - כביסתם של אותה העיר קודמת לשתייתם של בני עיר אחרת, לפי שבמניעת כביסה יש צער גדול וגם זה בכלל חיי נפש. ע"כ התוספתא.

(המשך בדף הבא ↓)

הגמ' מסיימת את הקושיא:

השתא כביסה וכו': אם ר' יוסי סובר שבמניעת כביסה יש צער, הרי שבמניעת רחיצת כל הגוף כל שכן שיש צער, וזה סותר לדבריו במשנה שמניעת רחיצה אין זה עינוי נפש?

תירוץ: אמרי: לדעת רבי יוסי במניעת כביסה יש יותר צער ממניעת רחיצה, וכפי שאמר שמואל - **ערבוביתא דרישא** כלומר מי שאינו רוחץ את ראשו, הדבר מביאו לידי עיוורון, לפי שזוהמת הראש מסמאת את עיניו. **ערבוביתא דמאני** כלומר מי שאינו מכבס את בגדיו ולובשם כשהם מזהמים, הדבר מביאו לידי שיגעון. **ערבוביתא דגופא** כלומר מי שגופו מזהם מפני שאינו מתרחץ, הדבר מביאו לידי שחין ואבעבועות מכאיבות. נמצא שמניעת כביסה היא החמורה מכולם, לפי שלכל הדברים הנ"ל יש רפואה אבל לשיגעון אין רפואה, ולכן לדעת רבי יוסי במניעת כביסה יש עינוי נפש ולא במניעת רחיצה.